

Żołnierze Wyklęci – Zapomniani Bohaterowie

<https://podziemiezbrojne.ipn.gov.pl/zol/historia/delegatura-sil-zbrojnych/87924,Delegatura-Sil-Zbrojnych-na-Kraj.html>

14.05.2024, 23:01

Delegatura Sił Zbrojnych na Kraj

Zadaniem powołanego na stanowisko delegata sił zbrojnych na kraj płk. Jana Rzepeckiego „Ozóga”, „Ślusarczyka” było przede wszystkim objęcie zwierzchnictwa nad wzmagającym się ruchem oporu. DSZ musiała zapewnić łączność podziemia niepodległościowego z Naczelnym Dowództwem w Londynie i jednocześnie prowadzić akcję propagandową skierowaną do żołnierzy organizowanego przez komunistów wojska polskiego (akcja „Z”). Zadania z zakresu samoobrony społeczeństwa i pracy konspiracyjnej realizowano przez likwidowanie konfidentów nowych władz i NKWD oraz rozpracowywanie obsady personalnej i metod działania Urzędu Bezpieczeństwa (akcja „B”).

DSZ była organizacją wojskową; delegat sił zbrojnych otrzymał uprawnienia dowódcze przysługujące wcześniej komendantowi AK. Pod względem politycznym podlegał jednak Delegatowi Rządu na Kraj Stefanowi Korbońskiemu, kierującemu „całością oporu przeciw sowietyzacji Polski”. Struktura DSZ została oparta na wzorach AK i „NIE”.

W skład sztabu Delegatury wchodził: Delegat Sił Zbrojnych płk Jan Rzepecki (7 maj – 6 sierpień 1945 r.); zastępca delegata płk Janusz Bokszczanin „Wir” (maj – sierpień 1945 r.); szef sztabu ppłk Wojciech Borzobohaty „Stanisław”, „Jelita” (maj – czerwiec 1945 r.), następnie ppłk Tadeusz Jachimek „Ninka”, „Jocker”, „Jar” (lipiec – sierpień 1945 r.); zastępca szefa sztabu mjr Franciszek Kamiński „Zenon” (maj – sierpień 1945 r.). DSZ była podzielona na trzy obszary: Centralny – komendant Jan Mazurkiewicz „Radosław”; Południowy – Antoni Sanojca „Cis”; Zachodni – Jan Szczurek-Cergowski „Słabor”. Każdy z obszarów dzielił się na okręgi.

Jednym z zadań DSZ było opanowanie tworzonych żywiłowo oddziałów partyzanckich. 27 maja 1945 r. płk Jan Rzepecki w porozumieniu ze Stefanem Korbońskim wydał specjalną odezwę, wzywając partyzantów do powrotu do „pracy nad odbudową kraju”. Nie chodziło jednak o ujawnienie się ich przed władzami komunistycznymi, ale raczej o ochronę przed ewentualnymi represjami. Sam apel pozostał bez echa wobec pogarszającej się sytuacji politycznej w kraju oraz nieustannego terroru UB i NKWD przeciw osobom związanym z podziemiem niepodległościowym.

Po powstaniu Tymczasowego Rządu Jedności Narodowej (28 czerwca 1945 r.), w skład którego wszedł były premier Rządu RP na Uchodźstwie Stanisław Mikołajczyk, pojawiła się iluzoryczna możliwość stworzenia legalnej opozycji politycznej. Część podziemnych stronnictw myślała o ujawnieniu swojej działalności. Symbolem zmian stała się podjęta w tym czasie decyzja o rozwiązaniu się podziemnego przedstawicielstwa politycznego – Rady Jedności Narodowej, z pełnienia obowiązków delegata rządu na kraj zrezygnował również Stefan Korboński. Jednocześnie państwa zachodnie cofnęły swoje uznanie dla Rządu RP na Uchodźstwie. W tej sytuacji na początku lipca 1945 r. na spotkaniu dowódców obszarów DSZ zapadła decyzja o zawieszeniu działań przeciwko władzom komunistycznym, co oznaczało m.in. wstrzymanie akcji „Z”. W łonie podziemia ścierały się jednak różne poglądy co do ewentualnego zaprzestania pracy konspiracyjnej. Niektórzy byli gotowi zakończyć działalność podziemną i zerwać z rządem RP na uchodźstwie. Delegat Sił Zbrojnych był zwolennikiem ograniczania aktywności zbrojnej i wyprowadzania z podziemia członków rozwiązanej AK. Dodatkowy impuls dała ogłoszona przez Władysława Gomułkę zapowiedź amnestii dla działaczy podziemia.

Wiele osób pozostających w konspiracji nie wiedziało dokładnie, jak potraktować wezwanie do ujawnienia. Niektórzy wyszli z podziemia, lecz w niedalekiej przyszłości stali się ponownie ofiarami terroru komunistycznego. Do

połowy października 1945 r. według danych oficjalnych
wyszło z konspiracji ok. 30 000 osób.

Inni postanowili pozostać w lesie, uznając amnestię za kolejny wybieg władz komunistycznych. Ostateczną decyzję o rozwiązaniu DSZ podjął 5 sierpnia 1945 r. płk Rzepecki, który już we wrześniu 1945 r. wraz z grupą współpracowników powołał organizację polityczną pod nazwą Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość”.

Żołnierze oddziału dyspozycyjnego kompanii „Narol” V Rejonu Obwodu Tomaszów Lubelski AK-DSZ, Huta Różaniecka, pow. Lubaczów, maj 1945 r.

Defilada batalionu Wojsk Wewnętrznych (późniejszy KBW) pod dowództwem mjr. Piaseckiego „Hańczy”, Biłgoraj, 1 maja 1945 r. Po defiladzie żołnierze zdezerterowali, część z nich dołączyła do oddziałów AK-DSZ i NSZ

Odprawa kadry dowódczej Inspektoratu Zamość AK-DSZ, Huta Różaniecka, pow. Lubaczów, maj 1945 r.

Kurs młodszych dowódców piechoty Obwodu Tomaszów Lubelski AK-DSZ, maj 1945 r.

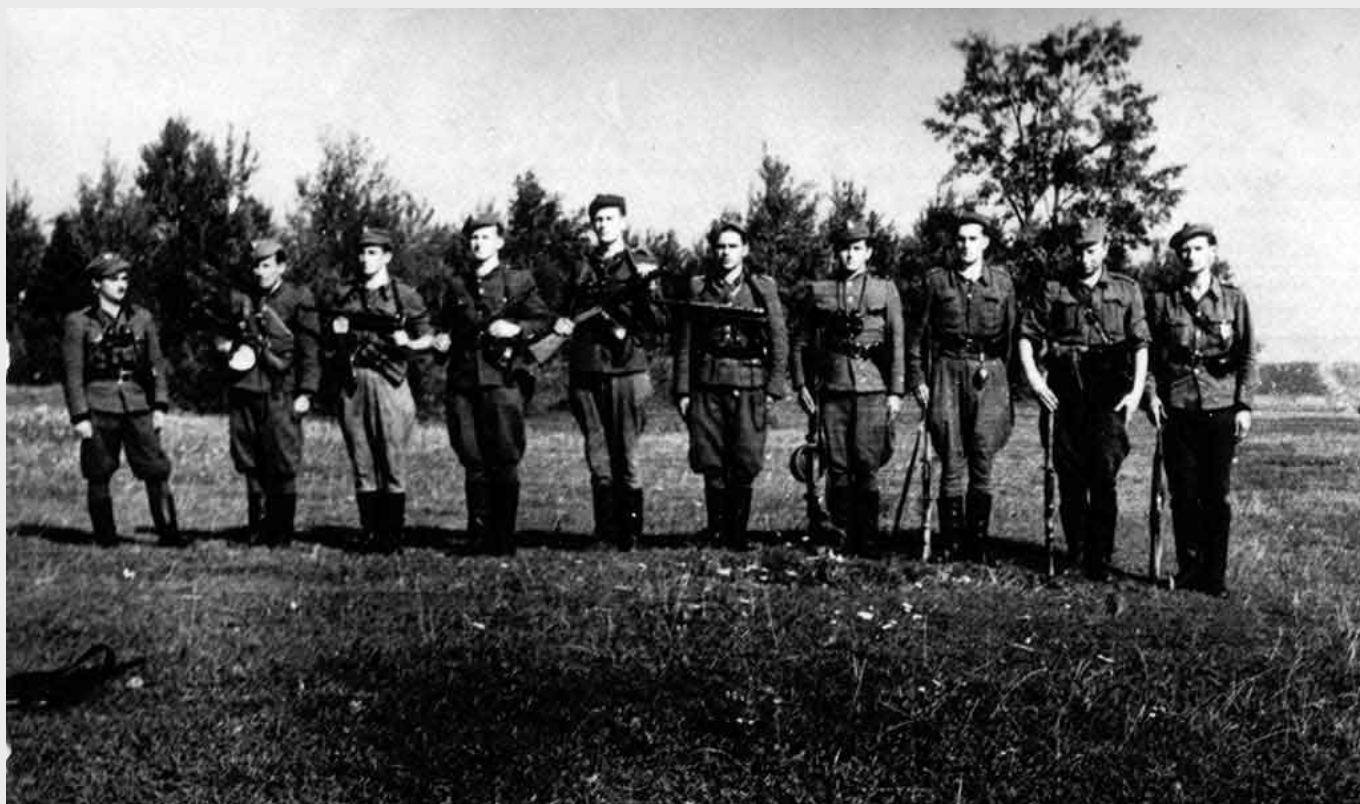
Komendant Obwodu Tomaszów Lubelski AK-DSZ kpt. Stanisław Książek „Rota” w trakcie odprawy kadry kursu młodszych dowódców piechoty, maj 1945 r.

Dowództwo Obwodu Tomaszów Lubelski AK-DSZ w drodze na odprawę, kwiecień-maj 1945 r.

Kurs podoficerski Obwodu Tomaszów Lubelski AK-DSZ, wiosna 1945 r.

Grupa partyzantów V Brygady Wileńskiej AK mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki”,
Białostoczczyzna, 1945 r.

Podziel się:

Drukuj:

[Drukuj tą stronę](#) [Generuj PDF](#) [z tej strony](#)